

UNIVERSITATEA NAȚIONALĂ DE ARTE BUCUREȘTI

TEZĂ DE DOCTORAT

**FENOMENUL COLECȚIONISMULUI ÎN CONTEXTUL
ARTISTIC ROMÂNESC INTERBELIC. OCTAVIAN MOȘESCU,
UN EXEMPLU PARADIGMATIC**

Conducător științific: Prof. Univ. Dr. Cristian Robert Velescu

Prof. Univ. Dr. Ruxandra Demetrescu

Doctorand: Ana Maria Măciucă-Pufu

BUCUREȘTI 2025

CUPRINS :

ARGUMENT.....	Error! Bookmark not defined.
METODA DE CERCETARE, CONCEPȚIA LUCRĂRII	Error! Bookmark not defined.
CAPITOLUL I: COLECȚIONISMUL DE ARTĂ ÎN EUROPA.....	Error! Bookmark not defined.
Ce este colecționismul? Scurt istoric	Error! Bookmark not defined.
Originile colecționismului	Error! Bookmark not defined.
Colecționismul de la Renaștere la secolul al XVII-lea	Error! Bookmark not defined.
Colecționismul și ascensiunea muzeelor	Error! Bookmark not defined.
Colecționari, cumpărători, negustori, patroni, curatori	Error! Bookmark not defined.
Colecționari din timpuri străvechi	Error! Bookmark not defined.
Colecționari de artă medievali.....	Error! Bookmark not defined.
Colecționari în perioada Renașterii	Error! Bookmark not defined.
Colecționari de artă manieristă și barocă.....	Error! Bookmark not defined.
Colecționari de artă din secolul al XVIII-lea	Error! Bookmark not defined.
Colecționari de artă din secolele al XIX-lea și al XX-lea	Error! Bookmark not defined.
Colecțiile vieneze	Error! Bookmark not defined.
Secolele XX și XXI	Error! Bookmark not defined.
CAPITOLUL II: COLECȚIONISMUL DE ARTĂ ÎN ROMÂNIA.....	Error! Bookmark not defined.
Raportul colecționar-mecena și artist în spațiul românesc.....	Error! Bookmark not defined.
Cazul Alexandru Bogdan-Pitești.....	Error! Bookmark not defined.
Krikor Zambaccian, un alt model de mecena	Error! Bookmark not defined.
Cazul Anastase Simu	Error! Bookmark not defined.
Iosif Dona.....	Error! Bookmark not defined.
Colecția Barbu Slătineanu.....	Error! Bookmark not defined.
Leon Lasserson	Error! Bookmark not defined.
Moise Weinberg – un mecena pentru Iosif Iser	Error! Bookmark not defined.
Octavian Moșescu – o viață predestinată creației și dăruirii.....	Error! Bookmark not defined.
CAP. III. EXCURS: BRÂNCUȘI ÎN COLECȚIILE INTERNAȚIONALE ȘI ROMÂNEȘTI	Error! Bookmark not defined.
CONSTANTIN BRÂNCUȘI ȘI OPERA SA ÎN AFARA ȚĂRII.....	Error! Bookmark not defined.
Expozițiile din Statele Unite ale Americii.....	Error! Bookmark not defined.

Colecționari ale operei brâncușiene în America.....	Error! Bookmark not defined.
Colecționari ale operei brâncușiene în Europa	Error! Bookmark not defined.
CONSTANTIN BRÂNCUȘI ÎN COLECȚIILE DIN ROMÂNIA	Error! Bookmark not defined.
Complexul monumental de la Târgu-Jiu.....	Error! Bookmark not defined.
COLECȚIONARI ROMÂNI AI OPEREI LUI BRÂNCUȘI	Error! Bookmark not defined.
Victor N. Popp.....	Error! Bookmark not defined.
Alexandru Bogdan-Pitești	Error! Bookmark not defined.
Frederic și Cecilia Cuțescu-Storck.....	Error! Bookmark not defined.
Colecția Anastase Simu.....	Error! Bookmark not defined.
Colecția Ion Georgescu Gorjan	Error! Bookmark not defined.
Colecția Vasile G. Morțun.....	Error! Bookmark not defined.
Colecția Gheorghe Romașcu.....	Error! Bookmark not defined.
Ansamblul funerar de la Buzău: <i>Bustul lui Petre Stănescu și Rugăciune</i> ..	Error! Bookmark not defined.
LUCRĂRI ALE LUI CONSTANTIN BRÎNCUȘI, DISPĂRUTE ORI DISTRUSE	Error! Bookmark not defined.
CAP.IV. OCTAVIAN MOȘESCU – O BIOGRAFIE ARTISTICĂ ȘI INTELLECTUALĂ	Error! Bookmark not defined.
Perioada de formație (adolescența; înființarea și editarea, în țară, a unor publicații)	Error! Bookmark not defined.
defined.	
Perioada Viena.....	Error! Bookmark not defined.
Perioada Balic.....	Error! Bookmark not defined.
Perioada de după 1940: București și Râmnicu Sărat.....	Error! Bookmark not defined.
CAPITOLUL V. COLECȚIONARUL OCTAVIAN MOȘESCU.....	Error! Bookmark not defined.
Constituirea și concepția colecției	Error! Bookmark not defined.
Relația lui Octavian Moșescu cu pictorii.....	Error! Bookmark not defined.
Lucian Grigorescu	Error! Bookmark not defined.
Jean Al. Steriadi	Error! Bookmark not defined.
Petre Iorgulescu-Yor	Error! Bookmark not defined.
Theodor Pallady.....	Error! Bookmark not defined.
Ștefan Popescu	Error! Bookmark not defined.
Samuel Mütznér.....	Error! Bookmark not defined.
Rodica Maniu.....	Error! Bookmark not defined.
Corneliu Michăilescu	Error! Bookmark not defined.
Henri Catargi.....	Error! Bookmark not defined.

Nicolae Dărăscu	Error! Bookmark not defined.
Vasile Popescu	Error! Bookmark not defined.
Ion Theodorescu-Sion.....	Error! Bookmark not defined.
Dumitru Ghiată	Error! Bookmark not defined.
Kimon Loghi	Error! Bookmark not defined.
Sabin Popp.....	Error! Bookmark not defined.
Paul Miracovici	Error! Bookmark not defined.
Constantin Piliuță	Error! Bookmark not defined.
Alexandru Ciucurencu	Error! Bookmark not defined.
Din amintirile Balcicăi Moșescu.....	Error! Bookmark not defined.
Relația lui Moșescu cu sculptorii vremii	Error! Bookmark not defined.
Oscar Han	Error! Bookmark not defined.
Gheorghe Anghel.....	Error! Bookmark not defined.
Mihai Buculei	Error! Bookmark not defined.
Octavian Moșescu și colecționarii vremii	Error! Bookmark not defined.
Victor Eftimiu.....	Error! Bookmark not defined.
Garabet Avachian	Error! Bookmark not defined.
Hrandt Avakian	Error! Bookmark not defined.
Mircea Iliescu.....	Error! Bookmark not defined.
Krikor H. Zambaccian.....	Error! Bookmark not defined.
Gheorghe Vintilă.....	Error! Bookmark not defined.
Octavian Moșescu, organizator de expoziții.....	Error! Bookmark not defined.
CAP.VI. OCTAVIAN MOȘESCU, FONDATOR DE MUZEE. DONAȚIILE LUI OCTAVIAN MOȘESCU. VÂNZARI CĂTRE MUZEE. ÎMPRUMUTURI PENTRU EXPOZIȚII	Error! Bookmark not defined.
RELAȚIA CU MUZELE	Error! Bookmark not defined.
Muzeul de Artă de la Balcic	Error! Bookmark not defined.
Muzeului Raional Râmnicu Sărat.....	Error! Bookmark not defined.
Muzeul de artă din Constanța	Error! Bookmark not defined.
Muzeul de Artă din Craiova	Error! Bookmark not defined.
Pinacoteca Municipiului București	Error! Bookmark not defined.
Muzeul de Artă din Brăila	Error! Bookmark not defined.
Muzeul de Artă din Târgu Mureș.....	Error! Bookmark not defined.

ÎMPRUMUTURI PENTRU PARTICIPĂRI LA EXPOZIȚII.....	Error! Bookmark not defined.
Expoziții externe	Error! Bookmark not defined.
Expozițiile interne.....	Error! Bookmark not defined.
CAPODOPERELE COLECȚIEI– Constantin Brâncuși și Gheorghe Petrașcu.....	Error! Bookmark not defined.
Gheorghe Petrașcu – Interior de atelier la Târgoviște	Error! Bookmark not defined.
Constantin Brâncuși – <i>Domnișoara Pogany</i>	Error! Bookmark not defined.
CAPITOLUL VII. OCTAVIAN MOȘESCU. ACTIVITATEA LITERARĂ ȘI PUBLICISTICĂ	Error! Bookmark not defined.
Publicații	Error! Bookmark not defined.
Opere postume:.....	Error! Bookmark not defined.
Correspondență	Error! Bookmark not defined.
CAP.VIII. BALCICUL ȘI INFLUENȚA LUI ASUPRA COLECȚIEI LUI OCTAVIAN MOȘESCU. CONCEPȚIA ȘI STRUCTURA COLECȚIEI DE LA RÂMNICU SĂRAT	Error! Bookmark not defined.
CAP. IX. INVENTARUL COLECȚIEI.....	Error! Bookmark not defined.
PICTURA, GRAFICĂ:.....	Error! Bookmark not defined.
Lucian Grigorescu	Error! Bookmark not defined.
Corneliu Michăilescu:	Error! Bookmark not defined.
Theodor Pallady:.....	Error! Bookmark not defined.
Ștefan Luchian:	Error! Bookmark not defined.
Jean Al. Steriadi	Error! Bookmark not defined.
Nicolae Grigorescu:	Error! Bookmark not defined.
Gheorghe Petrașcu:	Error! Bookmark not defined.
Nicolae Tonitza:	Error! Bookmark not defined.
Nicolae Dărăscu:.....	Error! Bookmark not defined.
Ion Theodorescu-Sion:.....	Error! Bookmark not defined.
Petre Iorgulescu-Yor:.....	Error! Bookmark not defined.
Nutzi Acontz:	Error! Bookmark not defined.
Rodica Maniu :	Error! Bookmark not defined.
Dumitru Ghiață:.....	Error! Bookmark not defined.
Kimon Loghi :	Error! Bookmark not defined.
Ion Alin Gheorghiu.....	Error! Bookmark not defined.
Dan Ialomițeanu:	Error! Bookmark not defined.
Constantin Piliuță:	Error! Bookmark not defined.

Horia Damian..... **Error! Bookmark not defined.**
Tilla Russe: **Error! Bookmark not defined.**
Cavarnaliev: **Error! Bookmark not defined.**
C. Petrescu-Dragoe: **Error! Bookmark not defined.**
Ion Popescu-Negreni **Error! Bookmark not defined.**
Ștefan Popescu: **Error! Bookmark not defined.**
Ștefan Luchian: **Error! Bookmark not defined.**
Samuel Mützner: **Error! Bookmark not defined.**
Corneliu Baba: **Error! Bookmark not defined.**
Vasile Popescu **Error! Bookmark not defined.**
Dimitrie Mihăilescu: **Error! Bookmark not defined.**
Henri H. Catargi: **Error! Bookmark not defined.**
Kimon Loghi: **Error! Bookmark not defined.**
Medi Wexler Dinu: **Error! Bookmark not defined.**
Horia Damian: **Error! Bookmark not defined.**
Ion Pacea: **Error! Bookmark not defined.**
Grigore Vasile: **Error! Bookmark not defined.**
Henri Catargi: **Error! Bookmark not defined.**
Ștefan Constantinescu: **Error! Bookmark not defined.**
C.C.Constantinescu: **Error! Bookmark not defined.**
Alexandru Moser Padina: **Error! Bookmark not defined.**
Dimitrie Mihăilescu: **Error! Bookmark not defined.**
Magdalena Rădulescu: **Error! Bookmark not defined.**
Aurel Cojan: **Error! Bookmark not defined.**
SCULPTURĂ..... **Error! Bookmark not defined.**
Constantin Brâncuși: **Error! Bookmark not defined.**
Dimitrie Paciurea: **Error! Bookmark not defined.**
Gheorghe Anghel: **Error! Bookmark not defined.**
Cornel Medrea: **Error! Bookmark not defined.**
Oscar Han: **Error! Bookmark not defined.**
Mihai Buculei: **Error! Bookmark not defined.**
Oscar Späthe: **Error! Bookmark not defined.**

Paul Hertz:	Error! Bookmark not defined.
Atelier european:.....	Error! Bookmark not defined.
Atelier asiatic:	Error! Bookmark not defined.
ARTĂ POPULARĂ.....	Error! Bookmark not defined.
ARTĂ DECORATIVĂ ORIENTALĂ	Error! Bookmark not defined.
CAP. X. INTERVIURI DESPRE COLECȚIONARUL OCTAVIAN MOȘESCU.....	Error! Bookmark not defined.
Interviul „L-am cunoscut pe Brâncuși”	Error! Bookmark not defined.
Interviu cu istoricul de artă Petre Oprea	Error! Bookmark not defined.
Interviu pentru „Revista noastră” din Focșani.....	Error! Bookmark not defined.
CAP.XI. CONCLUZII	Error! Bookmark not defined.
BIBLIOGRAFIE	Error! Bookmark not defined.
Cărți, albume, monografii:.....	Error! Bookmark not defined.
Pentru capitolul Excurs BRÂNCUȘI	Error! Bookmark not defined.
Articole în reviste și alte publicații.....	Error! Bookmark not defined.
Articole în periodice despre Octavian Moșescu:	Error! Bookmark not defined.
Pagini de internet	Error! Bookmark not defined.
ANEXA I.....	Error! Bookmark not defined.
CATALOGUL COLECȚIEI „OCTAVIAN MOȘESCU”	Error! Bookmark not defined.
PICTURĂ	Error! Bookmark not defined.
SCULPTURĂ.....	Error! Bookmark not defined.
ALTE LUCRĂRI DEȚINUTE – PICTURĂ ȘI GRAFICĂ, aflate în colecții particulare:	Error!
Bookmark not defined.	
GRAFICĂ	Error! Bookmark not defined.
SCULPTURĂ.....	Error! Bookmark not defined.
ARTĂ DECORATIVĂ	Error! Bookmark not defined.
OBIECTE DE CULT	Error! Bookmark not defined.
OBIECTE DIN LEMN.....	Error! Bookmark not defined.
Mobilier țărănesc	Error! Bookmark not defined.
Mobilier stil	Error! Bookmark not defined.
Alte obiecte din lemn.....	Error! Bookmark not defined.
ANEXA II.....	Error! Bookmark not defined.
FOTOGRAFII ȘI DOCUMENTE	Error! Bookmark not defined.

- Cuvinte cheie: Octavian Moșescu, Constantin Brâncuși, colecționari, Balcic, Muzeul Municipal "Octavian Moșescu", Râmnicu-Sărat, Viena, pictori români, interbelic, muzee, donație, Universitatea liberă "Coasta de Argint"

Alegerea subiectului lucrării de doctorat o datorez în mod evident, ambiției de preocupări pentru artă în care am fost formată, familiei mele, în care se discuta mereu despre artiștii perioadei interbelice și nu numai (Dumitru Ghiață, Lucian Grigorescu, Theodor Pallady, Gheorghe Petrașcu etc.), despre artiștii contemporani sau artiști în devenire. Pasiunea pentru artă manifestată în familie s-a transmis și la mine și, în ciuda faptului că, inițial, alesesem alt domeniu spre care să mă îndrept, m-am lăsat atrasă de magnetul puternic al influențelor săpate adânc în ființa mea, de arta care îmi marcase copilăria.

Nu este întâmplător că am pășit pe urmele acestea, nici nu le-am căutat. Alegerea profesiei mele a venit în mod firesc, a fost un lucru predestinat. Deseori folosesc sintagma *e scris în stele* dar în acest caz simt că este mai mult decât atât. Octavian Moșescu, fiica sa, Balcica, nepotul său, Alexandru, au dezvăluit o pasiune înflăcărată al cărei destin nu este de a se stinge ci de a arde, neîncetat, fără oprire. Chiar dacă traiectoria, precum și ascensiunea sa au fost brusc modificate de un eveniment istoric nedrept – și anume pierderea Cadrilaterului de către România prin Tratatul de la Craiova, din 1940, pentru Octavian Moșescu, cel care reprezintă subiectul acestei lucrări, recunoașterea activității sale din domeniul cultural, a venit mai târziu. Pentru că viața i-a fost influențată de intersectarea sa cu ideologiile a două regimuri politice (regalist și comunist), poate pentru că cei care trebuiau să facă la timp ceva pentru ca această întârziere să nu se producă, poate pentru că așa a trebuit să fie și niciodată nu este prea târziu, poate pentru că un lucru este cu atât mai prețios cu cât este obținut mai greu. În tot cazul, în perioada comunistă nu s-a găsit nici un locșor pentru afirmarea lui Octavian Moșescu, un om plurivalent, o personalitate incandescentă, o ființă care nu s-a lăsat înfrântă și care și-a respectat principiile rămânând fidel unor valori care i-au fost *literă de lege*. Și vom vedea cum, din această poziție, a făcut tot ce i-a stat în putință ca

acestea să fie păstrate și le-a insuflat și transferat celor care au venit după el o pasiune îmbogățită cu emoționanta sa trecere.

După cum se știe, din luna mai a anului 2020, Muzeul Municipal din Râmnicu-Sărat a obținut denumirea de *Muzeul Municipal „Octavian Moșescu”*. Premergător acestui lucru, pentru a face cât mai cunoscută personalitatea plurivalentă a omului de cultură Octavian Moșescu care a avut o contribuție remarcabilă la dezvoltarea artei, literaturii, jurnalisticii etc., am editat o carte de culegeri cu texte care s-au scris despre el de-a lungul vremii, atât în perioada în care a trăit (1894-1982), cât și după dispariția sa– pentru că ecoul realizărilor sale în plan cultural și nu numai, se întinde până în zilele noastre. Cartea - *Octavian Moșescu. Un nume - o lume*” a fost publicată la sfârșitul anului 2019 la Editura ”Detectiv literar” și înmănunchiază mai multe capitole:

(I. Considerații generale despre viața și activitatea lui Octavian Moșescu; II. Despre scriitorul Octavian Moșescu; III. Despre colecționarul Octavian Moșescu; Câteva spicuri de pe Internet). Documentarea pentru întocmirea cărții a necesitat studierea arhivelor Bibliotecii Naționale, a revistei *Viața Buzăului* unde Octavian Moșescu a publicat în anii 70 ai secolului trecut, precum și colectarea din publicațiile vremii, din cărți, reviste, ziare a multor articole care făceau referire la personalitatea sa. Dar nu este de ajuns, iar cartea, evident nu are un conținut exhaustiv.

Pornind de la scopul acestei cărți, acela de a reitera meritele culturale ale lui Octavian Moșescu în vremea în care acesta a trăit, consider că, dincolo de orice profesie, Octavian Moșescu a fost un pasionat *colecționar de artă*, iar prin demersul meu voi demonstra cum poate să se transforme o pasiune, sub influența cunoașterii, a vocației și a implicării, într-o adevărată profesie, aceea de *colecționar de artă*.

S-a mai vorbit până acum despre rolul pe care l-a avut Octavian Moșescu la dezvoltarea fenomenului artistic, publicistic, scriitoricesc de la Balcic în perioada interbelică. Dar s-a scris foarte puțin despre aceasta, la fel de puțin, despre cum acest fenomen l-a influențat pe el, omul Octavian Moșescu care atunci și-a conturat personalitatea, și-a consolidat principiile de viață, și și-a dezvoltat interesul de a colecționa – descoperind și promovând artiști care aveau să devină nume nemuritoare pe frontispiciul cel mai înalt al artei românești din secolul trecut.

Este ceea ce mi-am propus să realizez prin cercetarea de față, și anume: să identific și să formulez, cu exactitate și în mod expansiv, cât mai multe elemente care au condus la consolidarea personalității lui Octavian Moșescu, utilizând evident și materiale documentare inedite, pentru a determina rolul important pe care l-a avut acesta în dezvoltarea culturii românești între anii 1920-

1980, în mod deosebit, să stabilesc locul pe care colecționarul Octavian Moșescu l-a ocupat în cadrul colecționismului românesc, contribuția importantă pe care acesta a avut-o la configurarea vieții culturale și artistice a României interbelice – ca animator de vârf al vieții culturale, dar și în deceniile dictaturii comuniste – de data aceasta, dintr-o poziție discretă (fiind nevoit să se obișnuiască cu o anumită marginalizare impusă de regimul comunist), însă cu aceeași nedeazămințită hotărâre, susținută de aceeași mistuitoare pasiune și neobosită determinare.

Am ales să mă orientez în cercetarea mea și în construcția tezei de doctorat, după concepția contemporană prezentă în cataloagele expozițiilor din ultimii ani, dedicate unor artiști și colecționarilor lor, sau chiar unor colecționari sau critici de artă. Pe lângă studierea unor materiale care au fost păstrate în arhiva familiei Moșescu, cercetarea s-a efectuat preponderent în cadrul Bibliotecii Academiei, unde se află foarte multe referințe despre activitatea publicistică a lui Octavian Moșescu, dar colaborarea cu unele muzee din țară s-a dovedit deosebit de utilă în cercetarea domeniului artistic și a calității de colecționar de opere de artă, pe care acesta a avut-o de-a lungul vieții sale. În urma acestei cercetări am descoperit lucruri noi despre Octavian Moșescu, despre relația sa cu artiștii plastici ai vremii, cu instituțiile către care a donat sau a vândut opere de artă, am clarificat unele momente neelucidate din activitatea sa cercetând acte și scrisori personale, publicate sau nepublicate până în prezent.

Concluzionând, utilitatea lucrării se concretizează în stabilirea locului și a rolului pe care Octavian Moșescu l-a avut în plan cultural, în arcul de timp în care istoria i-a oferit prilejul de a se implica în mod pregnant în efervescenta acestui domeniu într-o perioadă în care în România s-au înregistrat creșteri spectaculoase în toate domeniile (social, economic, cultural) – perioada dintre cele două războaie mondiale -, dar și în perioada comunistă alegând, în ciuda riscurilor și a greutăților materiale impuse - din cauza funcției pe care a avut-o în perioada regalității (aceea de primar al Balicului și, pentru scurt timp deputat), să se implice în evoluția și în desfășurarea fenomenului cultural și publicistic.

În **Capitolul 1. Colecționismul de artă din Europa** - pentru a-l integra mai ușor pe Octavian Moșescu într-o anumită categorie și împrejurare ce au determinat apariția și dezvoltarea colecționismului de-a lungul timpului – ca mod de manifestare a publicului față de artă, de exprimarea și de valorificarea ei, - am făcut o incursiune în fenomenul de ansamblu al colecționismului european, marcând perioade și colecționari a căror influență a fost definitorie pentru afirmarea artei în lume. Acest istoric a fost necesar pentru a stabili circumstanțele înscrierii

colecționismului european în cel universal și bineînțeles, a celui românesc, în cel european. Acest lucru m-a ajutat să ajung la o justă poziționare a lui Octavian Moșescu în cadrul colecționismului românesc, unde am evidențiat asemănări dar și diferențe dintre el și alți colecționari. Mai întâi am prezentat Colecționismul de la Renaștere la secolul al XVII-lea, printre cei mai importanți colecționari din această perioadă numărându-se **famiile Medici din Florența, Gonzagas din Mantua, Montefeltros din Urbino și Estes din Ferrara**, în Italia, care au constituit importante colecții de artă, recunoscute de atunci, apoi în toate timpurile care au urmat, bogate în sculpturi antice, opere de artă și decorații foarte elaborate, majoritatea dintre ele executate la comandă de artiștii consacrați ai vremii. În secolul al XVI-lea s-a conturat o manieră de a colecționa obiecte în contextul realizării unor colecții enciclopedice la scară universală, care concentra existența unor elemente imperative: *naturalia* (produse create de natură), *arteficialia* (produse realizate de oameni) și *scientifică* (care se referă, în principal, la instrumente științifice) acordându-se atenție, bineînțeles și asigurării spațiului care adăpostea obiectele colecționate (în Italia se numea *stanzino, studiolo, museo* sau *galerie*). Regalitatea secolului al XVII-lea, în care artele s-au dezvoltat în cea mai mare parte în Europa și care au asistat la apariția picturilor de șevalet și la extinderea acestui gen artistic în raport cu alte tipuri de obiecte de artă, a adus nume de colecționari ale căror colecții erau proporționale cu gradul de înstărire al fiecăruia: **Jean-Baptiste Colbert** (ministru al Finanțelor sub regele Ludovic al XIV-lea), cardinalii **Richelieu** și **Mazarin** din Franța, **Arhiducele Leopold William** și regii **Filip al III-lea** și **al IV-lea** în Spania, **ducele de Buckingham, contele de Arundel** și **Carol I** în Anglia și **Regina Christina**, în Suedia. În secolul al XVIII-lea activitatea de a colecționa ia amploare în Europa, începând cu colecții de familie (Familia de Medicii, Galeriile Ufizzi) și culminând cu înființarea unor muzee - **Capitoline** (Roma, 1734), **Luvru** (Paris, 1793), **National Gallery** (Londra, 1824) și **Alte Pinakothek** (München, 1836). La începutul secolului al XIX-lea a existat o înflorire a colecțiilor de artă privată și în Statele Unite, remarcându-se **Galeria Metropolitan Fair Picture** înființată în 1851, apoi **Muzeul Metropolitan de Artă din New York**, în 1872 etc.

Colecționarii au existat încă din timpurile străvechi (cultura egipteană, cultura Greciei Antice, cultura Imperiului Roman etc.), în epoca medievală, în perioada Renașterii, în perioada barocă. În secolul al XVIII-lea, odată cu amploarea pe care o cunoaște cultura rusească, se evidențiază și aici câteva nume importante: **Petru cel Mare, Ecaterina cea Mare**, iar în anul 1764 se înființează **Muzeul Ermitaj**.

Secolele al XIX-lea și al XX-lea au marcat o largă dezvoltare a colecționismului. Creșterea claselor de mijloc a dus la o extindere a pieței de pictură artistică, cu saloane în toată Europa. La Paris, capitala artelor lumii, a inclus **Salonul Oficial**, ocazionalul Salon des Refuses (1863, 1874, 1875 și 1886), Salon des Independents (din 1884) și, în cele din urmă, Salon d'Automne (din 1903). În 1874, aici a luat naștere **impresionismul**, care a dus la apariția unor colecționari mult mai numeroși printre care *colecționarii ruși* **Serghei Șchukin** (1854-1936) și **Ivan Morozov** (1871-1921), *colecționari britanici*, precum **Samuel Courtauld** (1876-1947), *colecționarii americani* **Isabella Stewart Gardner** (1840-1924), **Albert Barnes** (1872- 1951) și **Duncan Phillips** (1886-1966), precum și marele industriaș **J. Paul Getty** din California (1892-1976) care s-a remarcat pentru colecția sa de sculptură veche greacă. Totodată au apărut și dealerii de artă, cei mai importanți fiind pictorii și sculptorii francezi care au beneficiat și de activitățile promoționale ale mai multor dealeri de artă parizieni influenți, printre care **Paul Durand-Ruel** (1831-1922), **Ambroise Vollard** (1866-1939) și **Paul Guillaume** (1891-1934). Piața pariziană de artă modernă a stimulat și colecționarii de artă rusească de la Moscova, cum ar fi **Pavel Tretyakov** (1832-1898), precum și colecționarii de artă americană din New York, precum **Gertrude Vanderbilt Whitney** (1875-1942) - fondator al „Whitney Museum” din New York.

O dată cu apariția artei abstracte, la începutul secolului al XX-lea, precum cubismul (1908-1914), futurismul (1909-1914), suprematismul (1913-1918), constructivismul (1917-1921), De Stijl („stilul” olandez) (1917-1931), au apărut noi colecționari de artă, al căror interes a fost arta non-obiectivă. Unul dintre aceștia a fost dealerul născut în Germania, **Daniel-Henri Kahnweiler** (1884-1979), care a fost și primul dealer major al lui Picasso, **Leonce Rosenberg** (1879-1947) și fratele său, **Paul Rosenberg** (1881-1959), au urmat apoi colecționarii americani, precum **Solomon R. Guggenheim** (1861-1949) și nepoata sa, **Peggy Guggenheim** (1898-1979). Artă abstractă a rămas populară în America, unde expresionismul abstract a devenit principala manifestare artistică în anii 1950 și începutul anilor '60. Colecționari precum **Leo Castelli** (1907-99) și-au făcut reputația timpurie cu picturi abstracte și apoi cu Pop Art. Un alt colecționar de artă modernă americană a fost celebrul critic **Clement Greenberg** (1909-1994), a cărui colecție poate fi văzută la Centrul de Artă Modernă și Contemporană Jubitz, parte a Muzeului de Artă Portland. Unul dintre marii colecționari de artă contemporană, cunoscut pentru opiniile sale înalte despre artiști precum Damien Hirst și Donald Judd, este **Charles Saatchi**, fondatorul Galeriei Saatchi din Londra.

Fac în această teză o scurtă prezentare și a unor colecționari-mecena care consider că au avut o influență definitorie asupra dezvoltării artei în secolul al XX-lea. Enumăr printre aceștia pe **Ambroiese Vollard**, în Franța, care de-a lungul anilor 1890 și începutul anilor 1900, a expus și a vândut lucrări de Paul Cézanne, Gauguin, Vincent van Gogh, Picasso și alții, definindu-și poziția de dealer în arta de avangardă și modelând reputațiile acelor artiști, el fiind cel care a instituit expoziția personală. **Marguerite „Peggy” Guggenheim**, o colecționară de artă americană, boemă, cu o bogată viață socială. Născută în bogata familie Guggenheim din New York City, ea a colecționat artă atât în Europa cât și în America, în principal, între 1938 și 1946. Expunea colecția în timp ce o construia; în 1949, s-a stabilit în Italia, la Veneția, unde a trăit și și-a expus colecția tot restul vieții. Colecția Peggy Guggenheim este actualmente, un muzeu de artă modernă din Veneția, una dintre cele mai vizitate atracții ale renumitului oraș. Ea a fost, într-un fel dealerul lui Constantin Brâncuși, stabilit la Paris, cu care a legat o strânsă prietenie.

În Europa, foarte importante au fost, de-a lungul timpului **colecțiile vieneze**, cea mai importantă fiind **colecției Kunsthistorisches** care a luat ființă în cea de-a doua jumătate a secolului al XVI-lea și a cunoscut o amplă dezvoltare în secolul al XVII-lea iar până la sfârșitul secolului al XVIII-lea exista deja, în cea mai mare parte, în forma sa actuală. După o incursiune istorică de-a lungul timpului, din 1891, Galeria de tablouri împreună cu celelalte colecții imperiale au fost mutate în Muzeul de Istorie a Artei care a luat numele colecției. Alte colecții importante: Colecția **Rudolf al II-lea al Sfântului Imperiu Roman** (1552-1612) și **Galeria de tablouri a arhiducelui Leopold Wilhelm din Viena**. La începutul secolului al XVIII-lea, Carol al VI-lea, împărat al Sfântului Imperiu Roman, a decis să adune la Viena **picturile dinastiei Habsburgice** din diferitele reședințe. I-a urmat Maria Tereza care a decis în 1766, să deschidă publicului **Galeria Imperială de tablouri din Belvedere de Sus**, fostul palat al prințului Eugeniu de Savoia. Apoi, printre cele mai importante colecții private din lume, se află **colecțiile princiare, ce se întind pe o perioadă de timp de cinci secole**. Ele conțin opere majore de artă europeană și se numără printre cele mai importante colecții private din lume. Ele datează din secolul al XVII-lea și au rădăcini în idealul baroc de patronaj princiar al artelor culminând cu **Palatul Liechtenstein** a cărui istorie legată de colecționarea artei ar putea constitui o teză separată de doctorat. Viena, sigur excelează și prin **Muzeul Leopold**, cu o importantă colecție de artă modernă (peste 6000 de obiecte), în cea de-a doua jumătate a secolului al XX-lea, dar în Europa cunosc o amploare deosebită și alte muzee de referință : **Louvre, Muzeul Vatican, British Museum**.

În **capitolul II, Prezentarea colecționismului din România**, prezint un scurt istoric al activității de a colecționa, încă de la începuturile acestei îndeletniciri pe teritoriul nostru de la **Constantin Ipsilante, Andronache Vlasto** - secretarul lui Constantin Mavrocordat -, în secolul al XVIII-lea și **Mihail Kogălniceanu** în secolul al XIX-lea, la cei mai de seamă reprezentanți din secolele al XIX-lea și al XX-lea, subliniind și importanța **raportului colecționar-mecena** – cum este cazul lui **Alexandru Bogdan-Pitești** și, după cum vom vedea până la sfârșit, și al lui **Octavian Moșescu**. Colecționarii **Anastase Simu, Krikor Zambaccian, Iosif Dona, Barbu Slătineanu, Leon Lasserson, Moise Weinberg, Hrandt Avakian** și prezentarea colecțiilor lor vor crea mediul în care îl voi integra pe **Octavian Moșescu**, compararea cu aceștia fiind deosebit de pertinentă în considerarea lui Octavian Moșescu ca fiind unul dintre cei mai reprezentativi colecționari ai secolului al XX-lea, chiar dacă după 1940, din cauza conjuncturii politice, el a intrat într-un nedrept con de umbră. Subcapitolul **Octavian Moșescu – o viață predestinată creației și dăruirii** cuprinde cele mai importante evenimente din viața lui Octavian Moșescu, care stau la baza susținerii mele, în sprijinul ei venind descrierea activității lui Octavian Moșescu de la Balcic, din perioada interbelică, dar și de activitatea premergătoare Balcicului, de la Viena, sau de după Balcic, când perioada comunistă i-a limitat zborul. Este evidențiat aici mediul în care acesta a activat și relația sa cu cei mai importanți scriitori ai vremii (Nicolae Iorga, Tudor Vianu, Mihai Ralea, Camil Petrescu, Adrian Maniu, Jean Bart, Emanoil Bucuța, Oscar Walter Cizek etc.) dar și cu cei mai talentați artiști consacrați la Balcic, cu care a continuat o prietenie sinceră și statornică (Nicolae Tonitza, Nicolae Dărăscu, Jean Al. Steriadi, Lucian Grigorescu, Dumitru Ghiață, Samuel Mütznier, Rodica Maniu și mulți alții).

Capitolul III. Excurs: Brâncuși în colecțiile internaționale și românești este consacrat lui Constantin Brâncuși în contextul în care este cel mai mare artist român de până acum, ale cărei creații se află în colecții din întreaga lume și pentru care toți colecționarii indiferent din ce loc, au avut și au o deosebită admirație, printre aceștia numărându-se și Octavian Moșescu care a avut în colecția sa o operă a lui Brâncuși, **Domnișoara Pogany**. Ascensiunea profesională și succesul pe care Brâncuși le-a întâmpinat de-a lungul vieții sale din momentul în care a părăsit țara este surprinsă în momentele esențiale pentru că, altfel, despre Brâncuși sunt atât de multe lucruri de discutat încât ele nu încap nici pe departe într-un singur capitol dintr-o teză de doctorat. Am sintetizat din operele cele mai importante care s-au scris despre Brâncuși încercând să surprind și

să cuprind cele mai importante momente ale ascensiunii sale începând cu ucenicia în atelierul lui Rodin de la Paris și culminând cu ultimele sale expoziții când a uimit o lume întreagă.

Primul cel mai important eveniment la care a participat Constantin Brâncuși a fost expoziția *The Armory Show*, organizată în anul 1913, la New York, care este considerată drept unul dintre cele mai importante evenimente artistice ale secolului al XX-lea. La acea expoziție, Constantin Brâncuși a expus cinci sculpturi de ghips și marmură care au schimbat radical cursul sculpturii moderne. Încă de la prima lor sosire pe pământ american în 1913, sculpturile lui Constantin Brâncuși au avut un public numeros și entuziast la New York, toate lucrările fiind vândute într-un interval de timp foarte scurt. ***Cu expoziția de la Armory a început de fapt cariera lui Brâncuși***, de fapt, 90 % din lucrările vândute în timpul vieții sale fiind în Statele Unite.

Următoarele expoziții ale sculptorului au avut loc tot la New York, iar printre cei mai importanți colecționari ai săi s-au numărat americanii John Quinn, Katherine Dreier, James Johnson Sweeney, Louise și Walter Arensberg, Harry Lewis Winston sau Peggy Guggenheim care au contribuit la consolidarea internațională a renumelui lui Brâncuși, iar printre cele mai importante colecții care dețin opere ale sculptorului se numără muzee americane precum Philadelphia Museum of Art, Solomon R. Guggenheim Museum etc. Erau expuse opere de Cezanne, Van Gogh, Matisse, ale grupurilor de foviști și cubiști, de Kandinsky, Lehmbruck și, evident, Brâncuși. Totul a semănat cu o tornadă, prima expoziție fiind văzută de 300.000 de vizitatori. Avocatul John Quin, colecționar celebru și, totodată, unul dintre organizatorii expoziției, a apreciat manifestarea ca fiind *cea mai complexă expoziție de artă deschisă în lume*, arătându-se vrăjtit de creația brâncușiană. El a ținut să-l cunoască personal pe Brâncuși și mai târziu nu numai că i-a cumpărat multe lucrări, dar au devenit buni prieteni. Cu acest prilej se cumpără pentru prima oară un exemplar al Domnișoarei Pogany, lucrările lui Brâncuși participante la această expoziție determinând și relația sa de prietenie cu unul dintre cei mai buni fotografi ai momentului, ***Edward Steichen*** (pictorul devenit fotograf) pe care Brâncuși îl cunoscuse în atelierul lui Rodin. De prietenia cu Steichen se leagă povestea unei alte creații a lui Brâncuși, *Măiastra*, dar și deschiderea primei expoziții personale a lui Brâncuși.

Prietenia lui Brâncuși cu Edward Steichen avea să se întindă pe parcursul întregii sale vieți, Steichen împreună cu Alfred Stieglitz fiind cei care au organizat prima expoziție personală a sculptorului, în anul 1914, la doar un an de la participarea la cea de grup de la Armory Show, la *Photo Secession Gallery* din New York, în perioada 12 martie–1 aprilie, fiind expuse 8 opere

în marmură, lemn și bronz expoziție care provoacă o enormă senzație iar colecționarul american John Quin îi cumpără mai multe sculpturi, asigurându-i o existență materială prielnică creației artistice. Menționez că în același an, proiectul comandat în țară cu un an înainte, monumentul lui Spiru Haret este respins, iar Brâncuși va păstra lucrarea în atelier și o va intitula *Fântâna lui Narcis*. Avocatul **John Quin**, a fost primul și poate cel mai important colecționar al operei lui Brâncuși, în anul 1924, la moartea sa, în colecția sa existând 32 de lucrări de Brâncuși. După el au urmat soții **Arensberg** (Louise și Walter) care s-au mutat la New York în 1914. Urmează alte expoziții de renume ale lui Brâncuși în Statele Unite. După expoziția memorială a colecției lui John Quin cu toate cele 32 de lucrări din colecție, anul 1926 va fi hotărâtor pentru consacrarea lui Brâncuși pe plan mondial prin cele două expoziții personale pe care le va avea la New York mai întâi, la 17 noiembrie 1926 la **Brummer Gallery**, deschidere la care a participat însuși Brâncuși, care aducea în atenție un număr de 37 de sculpturi, 5 socluri, 1 pictură și 27 de desene care ofereau o idee de ansamblu asupra creației sculptorului din ultimii douăzeci de ani. Sculpturile reprezentau trăsăturile esențiale ale operei sale. Expoziția a fost continuată la **Arts Club în Chicago**, între 4 și 18 ianuarie 1927, înregistrând un real succes, care a dat naștere multor aprecieri în presa momentului. În același an Brâncuși câștigă procesul cu Direcția Vămirilor din Statele Unite care nu îi acordă scutirea prevăzută pentru operele de artă, la solicitarea lui Edwrd Steichen de a aduce în țară *Păsărea în văzduh*, pe care acesta o cumpăraseră direct de la Brâncuși cu un an înainte. Motivul refuzului era acela că lucrarea nu are caracter artistic, considerând-o o simplă „marfă” și aplicându-i tariful de 40% din valoarea declarată. Este renumită în acest sens, depoziția lui Steichen în cadrul acestui proces: „...nu seamănă cu o pasăre, dar eu o simt ca o pasăre... îmi dă senzația zborului. La început nu semăna cu ceea ce este acum. Douăzeci de ani a lucrat la ea, schimbând, șlefuid, până ce a atins acest stadiu în care limitele și forma închipuie o pasăre, liniile sugerând zborul spre cer.”¹ Vâlva surescitată în cadrul opiniei publice, precum și rezultatul acestui proces, au sporit prestigiul lui Brâncuși. Dar până când muzeele americane sau europene au început să cumpere la prețuri ridicate sculpturile sale, au trebuit să treacă încă douăzeci de ani.

A două expoziție personală de după război a lui Brâncuși a avut loc în anul 1933 tot la **Galeria Brummer din New York**, în urma căreia maharajahul Yeshwant Holcar din Indor a cumpărat trei *Păsări în zbor* – în bronz poleit, în marmură albă și în marmură neagră, care aveau

¹ *Depoziția lui E. Steichen* în, pg.20, P. Comănescu, citată de Ionel Jianu în *Cosntantin Brâncuși, viața și opera*, Editura științifică și enciclopedică, București, 1983, p.20.

să facă parte dintr-un *Templu al contemplării și al descătușării* pe care voia să îl construiască în memoria soției sale și care se dorea a fi o replică modernă a celebrului *Taj Mahal*. Din păcate acest proiect, ca și cel al mării *Păsării în văzduh* la o înălțime de 30 m, pe care vicontele Charles de Noailles voia să o ridice la moșia sa de la Hyères, nu a putut fi realizat. Dar ele vorbeau de faima pe care începea să o aibă Brâncuși pe întreg cuprinsul lumii.

Din 1933 și până la sfârșitul celui de-al doilea război mondial, Brâncuși a continuat să expună în S.U.A, participând la nu mai puțin de **23 de expoziții colective de prestigiu**, organizate la: *New York, Chicago, Philadelphia, New Haven, Cleveland și altele*.

În Europa, Brâncuși pătrunsese în puține colecții particulare, cea mai importantă care a avut onoarea să îl dețină pe Brâncuși este cea a lui **Paul Poiret** din Paris. Datorită faptului că, la Paris, au existat foarte mulți artiști răuvoitori cu privire la opera sa, Brâncuși nu a vrut să prezinte până în 1946, nici o expoziție personală aici, fapt care a determinat ca puține lucrări ale sale să facă parte din muzee și colecții personale din Franța. Abia în acest an (1946) Muzeul Național de Artă Modernă din Paris i-a cumpărat trei sculpturi: *Foca, Muza adormită și Cocoșul* mulțumită lui Jean Cassou, brâncușolog de renume, care a întreprins înființarea acestui muzeu și a insistat ca lucrări ale lui Brâncuși să facă parte din patrimoniul care îl autorizau ca instituție de artă importantă. Din 1933 și până la sfârșitul celui de-al doilea război mondial Brâncuși nu a participat decât la patru expoziții de grup organizate în Franța.

Dintre creațiile lui Constantin Brâncuși din România amintesc, mai întâi, **Complexul sculptural de la Târgu Jiu** compus din *Masa Tăcerii, Poarta Sărutului și Coloana Infinitului*, comandat de *Societatea Liga Națională a Femeilor Gorjene* a cărei președintă era **Arethia Tătărescu**, soția primului ministru Gheorghe Tătărescu. Pentru această lucrare Brâncuși nu a acceptat nici o plată donând munca sa de creație, orașului Târgu-Jiu. Dar înainte de aceasta, Brâncuși participase la aproape toate expozițiile colective organizate la „Tinerimea Artistică”, prima fiind expoziția din 1907, urmată de cele din anii 1908, 1909, 1910, 1913, 1914, 1928. Lucrări expuse la aceste expoziții: *Muza adormită, Danae, Danaida, Sărutul, Rugăciunea și Bustul lui Petre Stănescu*). A mai expus la gruparea „Arta Română”, în 1920 și 1928 și la Expoziția internațională „Contemporanul”, în 1924 (unde a participat cu 4 sculpturi: *Sărutul, Pasărea măiastră, Domnișoara Pogany și Cap*). Prin urmare, publicul românesc nu a avut ocazia de a fi la curent cu evoluția creației lui Brâncuși, mai cu seamă că acesta a trimis în țară doar 20 de lucrări într-o perioadă de 20 de ani. La muzeele din București puteau fi văzute doar trei sculpturi ale sale,

din faza sa incipientă: *Copilul*, cumpărat în 1907 de „Tinerimea Artistică” și *Portretul pictorului Dărăscu* în ghips și bronz, cumpărate de „Salonul Oficial” în 1909 - la Pinacoteca Statului, și *Somnul*, tot în bronz, achiziționat în 1910. Părerile criticilor de artă erau contradictorii chiar și referitor la această operă de început, foarte disputate fiind părerile criticii cu privire la unele din operele sale (*Cap de copil*, *Supliciul*, *Cumințenia pământului*). După participarea de la Salonul Oficial din 1912, unde câștigă premiul I în valoare de 2000 lei, colecționarii români au început să devină interesați de opera sa. **Vasile Morțun** îi cumpără un exemplar în bronz, din *Cap de copil*, expus la această ultimă expoziție, iar **Al. Bogdan-Pitești** îi cumpără *Capul de copil* în marmură, expus la Salonul Oficial din 1909, precum și *Sărutul*, din piatră și un *Cap de fată*. Următorul colecționar care a achiziționat din opera lui Brâncuși a fost **Anastase Simu**, care a cumpărat direct din atelierul sculptorului, *Somnul*, în marmură, și *Portretul pictorului Dărăscu*, în bronz. După desprinderea de Rodin și individualizarea exprimării artistice a lui Brâncuși, Simu nu a mai fost interesat de creația acestuia, astfel *Pasărea măiastră* sau *Pasărea în vazduh*, pe care le putea cumpăra pe atunci cu 500 sau 1000 de franci pierzând ocazia de a face parte dintr-o colecție românească. Cei mai importanți colecționari din țară ai lui Brâncuși au fost: Victor N.Popp, Alexandru Bogdan-Pitești, Frederic și Cecilia Cuțescu-Storck, Anastase Simu, Ion Georgescu-Gorjan, Vasile G.Morțun, Gheorghe Romașcu, dar trebuie amintit și **Ansamblul funerar de la Buzău -Bustul lui Petre Stănescu și Rugăciune** -, comandate lui Brâncuși de văduva lui Petre Stănescu, Elena.

În **capitolul IV. Octavian Moșescu. O biografie artistică și intelectuală** am stabilit locul pe care îl ocupă Octavian Moșescu printre aceia care au contribuit la închegarea unui climat cultural atât în domeniul publicistic și literar, cât, mai ales, artistic, în calitatea lui de autentic și decisiv animator al aspirațiilor culturale românești în arcul de timp al anilor 1910-1982. Am structurat acest capitol pe mai multe perioade în funcție de formarea profesională și activitatea acestuia de-a lungul timpului.

Prima perioadă importantă este cea de formare primară, din timpul adolescenței când, după ce absolvă cursurile primare în anul 1909, la Gimnaziul *Vasile Boerescu*, Râmnicu Sărat, (azi Colegiul *Alexandru Vlahuță*), elev fiind la liceul *Anastase Bașotă* din Pomârla, își dezvoltă cele dintâi virtuți literare: la 10 -11 ani scria versuri, iar la 12 ani publica prima poezie, în revista *Lumina*, apoi continuă să publice poezii și proză în revistele *Farul* și *Revista noastră*. La liceul din Pomârla organizează reuniuni literare, conferințe, și editează revista *Carpați*, încă din anul

1912 numărându-se printre colaboratorii revistelor *Farul* și *Revista noastră*, iar în 1915 a fondat, ca student, și a condus, revista *Vestala* (noiembrie 1915 – mai 1916), revistă lunară de literatură, sociologie, știință și artă, la care au colaborat, printre alții, scriitorii: Victor Ion Popa, Adrian Maniu, Gala Galaction, Zaharia Bârsan și alții. În anul 1915 își ia bacalaureatul la Liceul *Matei Basarab* din București (1915), iar în 1920 absolvă Facultatea de Drept, la Iași. În timpul studenției, între anii 1916-1918, s-a înrolat în armată, luptând pe frontul de la Mărășești unde a obținut gradul de locotenent. Pentru implicarea și participarea la aceste lupte i s-a conferit, cu prilejul împlinirii a 50 de ani de la marea bătălie de la Mărășești, în calitate de veteran, medalia "*Virtutea ostășească*".

Începând din 1919, înființează la Râmnicu Sărat mai multe publicații : *Râmnicul Sărat* (1919), *Foaia Râmnicului* (decembrie 1919), revista *Machina* (octombrie 1924 – martie 1925), *Jurnalul nostru* și *Pamflet râmnician* (20 iulie 1925, nr. unic), iar în 1925, *Cuvântul înainte*, semnat de *Un comitet de studenți*, care este o „pledoarie poematică pentru răspândirea culturii în mase, pentru rolul progresist pe care intelectualul are datorită să-l joace în societatea timpului.” De asemenea, a fost inițiatorul și îndrumătorul revistei școlare *Zori de zi*, cu profil literar, științific și artistic, condusă de un comitet de elevi.

Perioada următoare este cea cuprinsă între anii 1921-1925, pe care am numit-o **Perioada Viena**, perioadă în care studiază cursurile de *Filozofie* și *Istoria artei* susținute de profesorul Josef Strzygowsky. Totodată este ales președinte al Societății studențești de la Viena, *România Jună*, înființată de Mihai Eminescu și Ioan Slavici în 1871. În această calitate, publică prima antologie literară apărută după primul război mondial, *Cartea semicentenarului România Jună*, având o prefață semnată de însăși **Regina Maria**, carte ce reunește contribuții literare semnate de scriitorii Octavian Goga, Lucian Blaga, Liviu Rebreanu, Ion Agârbiceanu, Panait Istrati etc. Cu ocazia centenarului acestei societăți a organizat și serbări în cele mai importante orașe din țară în scopul strângerii de fonduri pentru realizarea unui bust al lui Mihai Eminescu. În această perioadă, Octavian Moșescu a insistat și a stimulat traducerea în limba germană a poeziilor lui Mihai Eminescu, la inițiativa sa, Franyó Zoltán, scriitor, traducător și editor transilvănean, de origine maghiară, fiind cel care s-a dedicat cu succes acestei activități.

Perioada Balcic este poate cea mai importantă perioadă din viața lui Octavian Moșescu, deși ca perioadă, este relativ mică (1925-1940). Acest loc și activitatea pe care a desfășurat-o aici vor determina atașarea totală a lui Octavian Moșescu față de artă și pictură și care vor influența în

mare măsură structura colecției sale. La Balcic, Moșescu deține mai întâi postul de profesor suplinitor în cadrul gimnaziului mixt teoretic, pentru ca imediat, în decursul aceleiași luni (octombrie, 1925) să fie numit director al aceluiași gimnaziu, funcție pe care o exercită până în august 1930 și care îi oferă prilejul de a-și aduce o importantă contribuție în formarea și educarea tinerilor, punând accentul pe a le inocula acestora interesul deosebit pentru literatură și artă. În anul 1927, Universitatea liberă „Coasta de Argint” își deschide porțile sub entuziasta și priceputa conducere a sa și va funcționa în primul an cu un succes neașteptat de mare. Balcicul devine cel mai important centru de propagandă a culturii românești din sudul țării, iar universitatea atrage foarte mulți cursanți, conferențieri, profesori universitari și scriitori. În cadrul Universității, a luat naștere publicația *Coasta de argint* (1928-1929), ziar cultural care va apare în perioada 2 aprilie 1928 – 1 septembrie 1929 în limbile română, bulgară și turcă. Colaboratori ai acestei publicații vor fi scriitori consacrați ai vremii, prieteni și asociați ai lui Moșescu din anii anteriori, printre care Adrian Maniu, Oscar W. Cisek, Jean Bart, Emanoil Bucuța, Nae Ionescu, Ion Marin Sadoveanu, Cezar Petrescu, Pamfil Seicaru, Ion Pillat, Mihail Jora, Jean Bart, Tudor Vianu, Gala Galaction, Nicolae Iorga etc, unii dintre aceștia fiind, în același timp, și conferențieri ai Universității Libere.

Fiind primar în două rânduri în acest oraș, în 1931-1932 și între 1938 -1940 (acest ultim mandat fiind stabilit prin Înalt Decret Regal pentru o perioadă de 6 ani), Octavian Moșescu s-a ocupat de sporirea activităților cultural-artistice și ajutorarea tinerilor artiști, fiind un catalizator al fenomenului ce se va chema *Școala de pictură de la Balcic*. Se cuvine să amintim că Octavian Moșescu este cel care a inițiat și a făcut posibilă votarea unei legi prin care intelectualii (artiști – pictori, actori, regizori etc.-, scriitori, poeți și arhitecți, dar și sportivi și turiști) au putut fi împroprietăriți cu terenuri pe care, unii dintre ei și-au putut construit case, adevărate bijuterii arhitecturale. Relația sa cu *Nicolae Iorga*, pe atunci prim ministru a favorizat votarea acestei legi. Moșescu avea în vedere să colonizeze această regiune superbă cu cât mai mulți intelectuali, scriitori artiști, pentru a ridica cât mai rapid nivelul cultural al zonei, comportându-se ca un adevărat mecena, rolul lui în atragerea artiștilor la Balcic fiind covârșitor. Interesul clasei de intelectuali pentru Balcic era favorizat și de atașamentul Reginei Maria pentru acest loc de basm, ea construindu-și aici celebrul castel *Tenha Juvah*. Ponderea pictorilor atinși de *efectul Balcic* în istoria artei plastice românești este uimitoare, o mare parte din artiștii interbelici descoperiseră refugiul ideal și muza care era Balcicul. Este vorba de Iser, Tonitza, Petrașcu, Dărăscu, Ștefan Dimitrescu, Rodica Maniu, Samuel Mützner, Cecilia Cuțescu-Storck, Jean Al. Steriadi, Pallady,

Lucian Grigorescu, Ghiață, Henri Catargi, Camil Ressu, Victor Brauner, Paul Miracovici, Oscar Han, Șirato, Marius Bunescu, precum și râmniceanul Iorgulescu-Yor și și buzoienii Ștefan Popescu și Margareta Sterian, Nutzi Acontz născută în Focșani, Lucia Dem. Bălăcescu, Michaela Eleutheriade, Magdalena Rădulescu, Cella Delavrancea - cu toții au fost contaminați atât de *efectul Balcic*, cât și de *efectul Moșescu* dând naștere unor creații proteice, pline de substanță dar și de savoare, fiecare dintre ei supunând propriei viziuni subiectele oferite de acest loc mirific.

Între timp, Octavian Moșescu își întemeiase la Balcic o familie, avea un copil – o fetiță pe care a botezat-o Balcica și începuse construcția unei case după proiectul Henrietei Delavrancea-Gibory, casă care avea să se finalizeze în anul 1936.

Creațiile artistice ale pictorilor erau fructificate în ample expoziții organizate anual în Salonul Oficial de la București, unde tot Octavian Moșescu făcea demersuri ca pictorii cei mai talentați să își găsească aprecierea în rândul pasionaților de artă, al colecționarilor. Din anul 1924 și până în anul 1939, anul de dinaintea pierderii Balcicului, vom regăsi artiștii care au pictat aici, în aproape toate Saloanele Oficiale care se organizau la București și în expozițiile organizate de „Tinerimea Artistică”.

După prima perioadă în care a fost primar la Balcic, Octavian Moșescu a fost directorul secției de turism în cadrul grupului de presă **Adevărul - Dimineața**, conducând revista de turism **Lumea turistică** (1934 – 1937), deși nu a fost proprietarul vreunei agenții de turism, așa cum eronat s-a afirmat. Primul număr iese de sub tipar în august 1934, și este consacrat celor două subiecte îngemănate: Balcicul și Marea. Regina Maria însăși, deschide revista cu un articol pe prima pagină, urmat de un altul scris de principesa Ileana. În mod firesc, sunt redată foarte multe imagini ale Balcicului, fiind promovat astfel ca obiectiv turistic primordial și se face o prezentare, în premieră, a vilelor proiectate de Henrieta Delavrancea-Gibory. Este tratat pe larg subiectul „Marea” într-un articol fascinant al lui Gh. D. Mugur. Publicația, având un aspect modern, excelează atât în imagini spectaculoase cât și în articole de calitate, cei mai de seamă colaboratori ai Revistei „Coasta de Argint” regăsindu-se în mod firesc, și aici.

Secția de turism a celor doua ziare organiza excursii peste hotare, îndeosebi pentru intelectualitate, de acest lucru ocupându-se tot Octavian Moșescu. Toate locurile vizitate, atât din țară, cât și în afara ei, se regăseau în numeroase articole, în cadrul revistei de un profesionalism fără cusur. Octavian Moșescu însuși va avea articole în aproape toate numerele, cu subiecte variate.

Între 1938-1940 (între timp fusese și deputat de Caliacra), la solicitarea lui Mihail Ralea, de care-l legau colaborări intelectuale, Octavian Moșescu a desfășurat, din nou, funcția de primar al Balcicului. Ziarul *Dobrogea Jună* semnaleză la 4 ianuarie 1939, în articolul *Noul primar al Balcicului*, revenirea lui Octavian Moșescu în fruntea urbei, de data aceasta, pentru șase ani. Din păcate acest mandat nu a putut fi dus până la capăt din cauza faptului că, în urma nedreptului Tratat de la Craiova din septembrie 1940, România pierde, printre altele, Cadrilaterul. Octavian Moșescu este cel care predă bulgarilor, orașul în care crezuse că va locui până la sfârșitul vieții. Cu puțin timp în urmă, în luna iunie, fusese decorat de Regele Carol al II-lea, cu Ordinul *Meritul Cultural* pentru Cultură. Părăsind Balcicul, Octavian Moșescu a luat cu sine lumina și dragostea pentru frumos, pentru ca în anii ce au urmat să devină colecționarul unor reprezentative lucrări ale pictorilor pe care i-a avut sub ocrotirea sa, în minunatul oraș de la mare. Dar, într-un fel, pentru cel despre care Gh. D. Mugur, pe atunci director al Radiodifuziunii, afirmase că „*el e ca vântul care ridică marea și o umple de zgomot*”, perioada cea mai înfloritoare a vieții sale luase sfârșit.

Cea de-a patra perioadă a vieții lui Octavian Moșescu este cea petrecută la Râmnicu Sărat. După cum se știe, reprimarea la care a fost supus nu i-a putut tăia aripile, pentru că retragerea la Râmnicu Sărat, orașul în care și-a efectuat gimnaziul și în care și-a început activitatea, îi creează bucuria și satisfacția de a continua să desfășoare o laborioasă activitate culturală deosebit de prodigioasă, confirmând, fără doar și poate, adevărul enunțat de Nicolae Iorga : „În cetatea dreptății tale poți fi ucis, însă învins, nu.”, pe care Octavian Moșescu îl folosește ca motto al cărții sale memorialistice, **Vitralii**, apărută în 1971 și în care relatează evenimente importante din viața sa, trăite alături de personalități istorice, literare sau artistice ale vremii: Nicolae Iorga, Mihail Sadoveanu, Alexandru Vlahuță, Victor Ion Popa, Mateiu Caragiale, Ion Barbu, Ionel Teodoreanu, George Bacovia, Camil Petrescu, Octavian Goga, Ady Endre, Adrian Maniu, Petre Iorgulescu-Yor, Cincinat Pavelescu, Păstorel Teodoranu, Ion Pillat, Panait Istrati și alții. După o perioadă de aproximativ 10 ani în care încearcă să își facă un rost profesional în București, decepționat de faptul că era refuzat din motive politice, se stabilește în orașul copilăriei Râmnicu Sărat, unde deținea o casă. Aici începe o fructuoasă colaborare cu Consiliul Popular Local, fiind chiar consilier pe probleme de cultură, calitate în care are inițiativa înființării unui muzeu local, considerând că toată experiența sa adunată în acest domeniu în anii în care a avut o implicare și o contribuție majoră la dezvoltarea artistică de la Balcic în perioada interbelică, nu trebuie sub nici o formă, să se irosească. În felul acesta *ia naștere în anul 1960, Muzeul din Râmnicu Sărat*, mai întâi cu

singura secție, cea de artă, formată, în principal, din lucrări donate de Octavian Moșescu, apoi se dezvoltă cu mai multe secții (istorie, științe ale naturii), Octavian Moșescu făcând succesiv donații muzeului, lucrări de pictură din colecția sa (la înființarea muzeului, apoi în 1963, 1971, 1973). În același mod procedează și cu muzeul din Balcic care se deschide în aceeași perioadă, contribuind la constituirea acestuia cu lucrări din colecție.

La Râmnicu Sărat, Octavian Moșescu își scrie memoriile, cele patru cărți ale sale despre locurile și oamenii care au făcut parte din viața sa fiind recunoscute pentru momentele inedite surprinse. Adevărate efigii în cuvinte, aceste portrete ale personalităților importante cu care s-a intersectat pe parcursul vieții sale –sunt prezentați în diferite momente care s-au cuibărit în mintea și în sufletul său spre aducerea aminte. *Vitralii, Oaspeți de altădată, Alte vitralii, Din jurnalul unui colecționar* sunt titluri care însumează fragmente prețioase din viața unor oameni dragi lui Octavian Moșescu, personalități artistice, literare sau oameni simpli, care nu au trecut prin viața sa fără a lăsa urme. Continuă să scrie și să rămână ancorat în viața socială și culturală a orașului, dar se implică și în activitățile din capitală organizate de muzee, academie etc. răspunzând cu promptitudine atunci când este solicitat.

O reparație morală față de implicarea și dăruirea cu care Octavian Moșescu s-a pus în slujba creării, a sprijinirii și a promovării actului cultural toată viața sa ca un adevărat mecena, a venit la aproape patruzeci de ani de la plecarea sa în veșnicie. Astfel în urma demersurilor insistente ale familiei și cu sprijinul municipalității de la Râmnicu Sărat, în iunie, 2020, s-a obținut ca Muzeul Municipal din Râmnicu Sărat să îi poarte numele. În amintirile familiei, Octavian Moșescu rămâne un monument de referință exemplar, dragostea sa pentru artă precum și implicarea sa până la necondiționată dăruire, fiind moștenită de toate generațiile care i-au urmat.

În Capitolul al V- lea. Colecționarul Octavian Moșescu am încercat să surprind toate elementele care au stat la baza formării de colecționar a acestuia: în primul rând, dragostea pentru frumos, pentru lucruri și locuri care i-au intrat în suflet, în al doilea rând, dragostea sa pentru oameni, în special pentru cei care corespundeau pretențiilor sale intelectuale, cu care a cultivat relații pe tot parcursul vieții sale.

Constituirea și concepția colecției evidențiază cum de la pasiunea pe care a avut-o în copilărie de a colecționa orice i se părea a fi deosebit, începând cu pietre, a ajuns să constituie o colecție armonioasă și diversă, caracterul său efervescent manifestându-se și la nivelul colecției, aflată, permanent în schimbare. Relația cu pictorii începută la Balcic i-a asigurat, în permanență,

posibilitatea de a fi la curent cu tot ceea ce era nou în domeniu, dar și participarea la expoziții sau organizarea de expoziții cu lucrări din colecție, i-au asigurat un contact permanent cu lumea artei.

Pictorii cu care se întâlnea Octavian Moșescu dar care îl și frecventau, de cele mai multe ori la Râmnicu Sărat, dar se întâlneau și la București și care au făcut parte și din colecția sa sunt: **Petre Iorgulescu-Yor, Lucian Grigorescu, Jean Al. Steriadi, Theodor Pallady, Ștefan Popescu, Nicolae Dărăscu, Samuel Mütznér, Rodica Maniu**, mai târziu **Alin Gheorghiu, Constantin Piliuță, Ciucurencu** etc. Cartea lui Octavian Moșescu, *Jurnalul unui colecționar* este de asemenea o colecție, o colecție de efigii, de portrete în cuvinte ale pictorilor-prieteni ai colecționarului, în care acesta relatează întâmplări comune semnificative care au consfințit această trainică legătură la acel moment dar și peste timp. Toți pictorii care se regăsesc în carte se regăsesc și în colecția lui Octavian Moșescu, ca un omagiu adus legăturii, prieteniei care l-a legat de aceștia. Fiica sa, Balcica, relatează un emoționant dialog pe care l-au avut despre această frumoasă relație și a modului în care a fost realizată colecția, precum și a felului firesc în care s-a făcut transferul de la o generație la alta a nobilei pasiuni de a colecționa artă ori de alegerea unei profesii legată de artă.

Moșescu a avut de asemenea o relație frumoasă și fructuoasă și cu sculptorii epocii sale. Printre aceștia, - ale căror opere s-au aflat în colecția Moșescu -, se numără, în primul rând **Oscar Han** cu care se împrietenise încă din perioada Viena, **Paciurea, Gheorghe Anghel, Cornel Medrea**. **L-a cunoscut chiar și pe Brâncuși** care a acceptat ca Moșescu să toarne după *Domnișoara Pogany* (exemplarul Ceciliei Cuțescu-Storck) o replică pentru sine și alta pentru Pompiliu Papahagi. L-a descoperit pe **Mihai Buculei** de la care a cumpărat două lucrări în perioada de studenție a acestuia.

A avut, de asemenea colaborări cu colecționarii vremii: pe **Victor Eftimiu** îl cunoștea încă din anul 1921 când participase la Râmnic, la o șezătoare literară, pe **Hrandt Avakian**, aflat la Balcic încă din 1920, pe **Garabet Avachian** încă de pe când era student și participa la cursurile Universității *Coasta de Argint* de la Balcic, pe **Zambaccian**, pe când călătoreau împreună la Paris, dar i-a cunoscut și pe **Al. Bogdan Pitești** cu care nu a legat o prietenie pentru că era „*un om bizar, pamfletar și critic de artă, înclinat spre excrocherie, dar generos cu pictorii*”, și pe **Anastase Simu**, un colecționar „*bine intenționat, dar naiv, care colecționează de-a valma...*”. A fost prieten cu medicul **Gheorghe Vintilă** căruia i-a acordat consiliere pentru întocmirea colecției care dat naștere „*Muzeului Dinu și Sevasta Vintilă*” de la *Topalu*. Din multe puncte de vedere, Octavian Moșescu se aseamănă cu acești colecționari, prin preocupările specifice comune (vizitarea

muzeelor și a atelierelor artiștilor, organizarea și participarea la expoziții și la seri muzeale), prin relația pe care o avea cu artiștii, prin marea dragoste pentru artă.

Se poate face o analiză comparativă interesantă între structura colecției Moșescu, a profilului său intelectual și afectiv cu alte cazuri de colecționari români, precum George Oprescu, K.H. Zambaccian, Dr. Siligeanu, Dr. C. Ionescu-Mihăești, Barbu Slătineanu ș.a. Prin aceste trainice legături – în care deslușești ceva din febra secretă a marilor iluminați – ce uneau într-o comuniune de idei și aspirații pe creatori și pe iubitorii de frumos - s-a instituit un climat de emulație, de solidarizare a eforturilor în sprijinirea unor artiști aflați în dificultate, de organizare a unor expoziții care au avut o relevanță națională, punând într-o fericită competiție pasiunea artistului și cea a colecționarului.

Dar ceea ce este semnificativ pentru colecția lui Octavian Moșescu este faptul că ea însumează obiecte aparținând mai multor genuri ale artei, putând fi încadrată, din punct de vedere structural, ca și Colecția Barbu și Ortansa Slătineanu în categoria *colecțiilor de artă comparată*.

Din Colecția lui Octavian Moșescu au făcut parte următoarele genuri artistice:

- artă plastică (grafică, pictură, sculptură)
- artă decorativă (în special artă veche românească - ceramică, icoane țesături și costume populare, covoare, mobilier – dar și artă orientală).

O particularitate cu totul specială a colecționarului Octavian Moșescu este aceea că nu poți face o descriere a sa fără ca ea să nu integreze și casa sa de la Râmnicu Sărat în care și-a petrecut atât primele cât și ultimele decenii din viață și în care s-a aflat cea mai mare parte din colecția sa. Este vorba de casa veche de peste 230 de ani, monument istoric, în care s-a aflat cea mai mare parte a colecției mixte a lui Octavian Moșescu am putea spune, o colecție de artă comparată în care, în anii noștri predomină arta plastică contemporană și arta veche românească pe care moștenitorii – a doua și a treia generație de după el – au consolidat-o prin diversitate, varietate și valoare. De-a lungul timpului, casa a fost vizitată de numeroși artiști și scriitori, aici a fost sediul multor publicații înființate și conduse de Octavian Moșescu, sau al cenaclurilor înființate de el.

Capitolul al VI – lea se referă la modul în care Octavian Moșescu a înțeles să se facă util și să rămână prezent în istoria artei, iar felul în care a făcut-o îl acreditează ca fiind un important contribuabil la dezvoltarea fenomenului artistic de la noi din țară în perioada în care a trăit. În ciuda faptului că, poate, datorită anumitor conjuncturi, s-a vorbit foarte puțin despre el până acum, prea puțini fiind aceia care știu că el a fost un colecționar veritabil care a contribuit în mod

definitiv, la **înființarea unor muzee** (Balcic, Râmnicu Sărat), care a **făcut donații substanțiale** către aceste muzee, iar atunci când a fost nevoit să vândă lucrări remarcabile din colecția sa a acordat prioritate muzeelor etc.

În primii ani ai deceniului al șaselea, a donat lucrări importante Sfatului Popular al orașului Balcic în vederea înființării Muzeului de Artă de la Balcic, iar către Muzeul din Râmnicu Sărat care s-a numit, pe rând, muzeu orășenesc, muzeu mixt, muzeu municipal, actualmente acesta purtându-i numele, a făcut mai multe donații (1960, 1963, 1970, 1973) – actele acestor donații se regăsesc în anexele acestei teze. De altfel, el fost inițiatorul și întemeietorul Muzeului din Râmnicu Sărat, în anul 1960, actele doveditoare fiind prezente în cercetarea mea. Apoi, în decursul timpului a colaborat cu muzee importante cărora le-a vândut lucrări din colecția sa. Este recunoscută, în acest sens, lunga colaborare pe care a avut-o cu muzeul din Brăila și cel din Constanța, multe cărora le-a vândut cele mai multe obiecte de artă. Lucrări care au aparținut colecției lui Octavian Moșescu se regăsesc acum la loc de cinste și în patrimoniul altor muzee din țară, precum: Muzeul Municipiului București, Muzeul de Artă din Craiova, Muzeul de Artă Vizuală din Galați, Muzeul de Artă din Târgu Mureș, Porțile de Fier, *Brukenthal* din Sibiu, Muzeul Regional Crișana din Oradea.

Octavian Moșescu era foarte implicat, de asemenea, și în organizarea de expoziții ale colecției sau în participarea la expoziții de grup în colaborare cu alți colecționari. Întotdeauna a considerat că arta trebuie făcută cunoscută prin orice mijloace, că ea trebuie să fie pusă la dispoziția consumatorului de frumos, actul de a colecționa să nu fie nici o clipă umbrat de egoismul posesiei. De aceea a colaborat atât prin participarea la numeroase expoziții interne, dar și internaționale, lucrări din colecția Moșescu, aparținând unor pictori precum, Constantin Brâncuși, Nicolae Grigorescu, Gheorghe Petrașcu, Lucian Grigorescu și alții fiind prezente pe simezele unor expoziții organizate la Paris, Londra, Roma, Budapesta, Sofia. În țară, a fost prezent cu lucrări din colecție la expozițiile retrospective ale celor mai reprezentativi pictori români: Nicolae Grigorescu, Luchian, Petrașcu, Pallady, Tonitza, Lucian Grigorescu, Petre Iorgulescu-Yor – cele mai multe dintre acestea desfășurându-se la Muzeul Național de Artă din capitală. În același timp a organizat și expoziții personale fiind primul colecționar de artă care a organizat o expoziție cu lucrări doar din colecția sa. Este vorba de expoziția ***Patru pictori desenetoari din colecția lui Octavian Moșescu: Pallady, Steriadi, Lucian Grigorescu și Corneliu Mihăilescu***, de la Ateneul Român, din 1970, care ulterior a putut fi vizionată și la Sala Dalles.

Cu toate că din colecția lui Octavian Moșescu au făcut parte multe creații valoroase ale multor pictori celebri ai secolului trecut, capodoperele colecției sunt considerate a fi sculptura *Domnișoara Pogany* de Constantin Brâncuși, turnată în anul 1931 după exemplarul Ceciliei Cuțescu-Storck realizat de sculptor în anul 1913, și pictura *Interior de atelier la Târgoviște*, a lui Gheorghe Petrașcu, realizată în anul 1927. Sculptura se află actualmente în patrimoniul Muzeului de Artă din Craiova, vândută de colecționar în împrejurări cel puțin ciudate, în anul 1976, contra unei sume infime (70.000 lei), iar pictura a fost vândută de Balcica, fiica colecționarului, după moartea acestuia, unui colecționar postdecembrist din București pentru o sumă importantă chiar și pentru Petrașcu, la acel moment.

Pentru că analiza personalității lui Octavian Moșescu ar fi incompletă fără latura sa legată de litere am trecut în revistă, în **capitolul al VII-lea, activitatea sa literară și publicistică**, începută încă din vremea în care era elev la liceu și încheiată aproximativ șaptezeci de ani mai târziu (în 1982, o dată cu plecarea lui din această lume). Pentru că a publicat până la sfârșitul vieții, articolele sale fiind nelipsite din paginile publicației „Viața Buzăului” în special, la rubrica culturală. Publicațiile pe care le-a înființat și condus le-am prezent în partea de început a acestui rezumat.

În **capitolul al VIII – lea** am evidențiat influența Balcicului asupra formării de colecționar a lui Octavian Moșescu precum și modul de concepere și de extindere a colecției sale. În ceea ce privește amenajarea colecției, aceasta era concepută după două mari principii: cel al comparării genurilor de artă diferite și cel estetic. Octavian Moșescu își aranja obiectele colecționate **cu ochiul și sufletul**, spunea el, în funcție de ce bucurii îi puteau stârni acestea, dar și în funcție de spațiul pe care i-l oferea casa sa de la numărul 1A din strada Amurgului din Râmnicu Sărat, unde erau expuse, prin rotație, obiectele colecției. Poate și din această cauză, casa de la Râmnicu Sărat nu a fost gândită ca o casă muzeu, în comparație cu cea a lui Krikor Zambaccian, spre exemplu. O altă parte a colecției a fost expusă în casa de la București a Balcicăi, fiica sa, multe din obiectele și din tablourile importante fiind transferate acesteea. Ambianța expunerii din casa lui Octavian Moșescu este dată de sentimentele de căldură și de intimitate pe care le creează combinația tipurilor de exponate - tablouri, obiecte tradiționale, obiecte orientale fiecare gândit într-o desăvârșită armonie cu cele din jur. Nimic lăsat la voia întâmplării, în dezordine sau ignoranță, lucru care demonstrează, încă o dată, dragostea și prețuirea colecționarului pentru fiecare obiect în parte.

Despre serile epopeice în care în casa sa aveau loc întâlniri cu artiștii care dezbăteau expunerile din saloane și din galerii și care își prezentau operele în cel mai adecvat cadru al cunoscătorilor, Moșescu va povesti mai târziu, în perioada în care scăpase de urmărirea securității și își putea exprima gândurile și amintirile într-un mod mai liber, în cartea sa *Alte vitralii*, în care *Serile de odinioară* alături de Steriadi, Ressu, Lucian Grigorescu, Gheorghe Anghel, Baba și alții, au un loc special. Cu toate acestea, din motive lesne de înțeles, numele Balcicului nu apare în aceste scrieri, el va fi denumit „un orașel de la malul mării”.

În **capitolul al IX-lea** am încercat să fac un inventar cât mai complet al colecției cu toate că nu am putut să îi refac integral cuprinsul. Am ales să fac acest inventar pe grupe de obiecte considerând că este modalitatea cea mai facilă de colaționat, prima grupă fiind cea de pictură și grafică în care am adus laolaltă, într-o ordine aleatoare, lucrări ale următorilor artiști: **la pictură și grafică**, Lucian Grigorescu, Corneliu Mihăilescu, Ștefan Luchian, Theodor Pallady, Jean Al. Steriadi, Nicolae Grigorescu, Gheorghe Petrașcu, Tonitza, Dărăscu, Ion Theodorescu-Sion, Petre Iorgulescu-Yor, Rodica Maniu, Nutzi Acontz, Dumitru Ghiață, Kimon Loghi, Alin Gheorghiu, Horia Damian, Constantin Piliuță, Dan Ialomițeanu, Tila Russe, Ion Popescu-Negreni, Ștefan Popescu, C.Popescu-Drăgoe, C.C.Constantinescu, Cavarnaliev, Samuel Mütznier, Corneliu Baba, Vasile Popescu, Henri Catargi, Medi Wexler-Dinu, Ion Pacea, Grigore Vasile, Ștefan Constantinescu, Alexandru Padina, Dimitrie Mihăilescu, Magdalena Rădulescu, Aurel Cojan; iar **la sculptură**, Constantin Brâncuși, Dimitrie Paciurea, Gheorghe Anghel, Cornel Medrea, Oscar Han, Oscar Späthe, Paul Hertz, Mihai Buculei. În grupa **artă populară** am făcut o inventariere pe următoarele subgrupe: **icoane pe sticlă și pe lemn** (aprox. 60 de exemplare), **ceramică** (aprox. 90 de exemplare), **mobilier țărănesc** (aprox. 25 de obiecte). Tot în această grupă am încadrat **piesele de broderie** (ștergare, marama, brâie, perdele, fote) și **scoarțe populare** (oltenești, basarabene) de sfârșit de secol al XIX-lea - început de secol al XX-lea și **piesele de utilitate casnică din lemn (țărănești)** – aprox. 50 de exemplare: putinee, piue, fuse, copăi, furci, linguri, căni, etc., sfârșit secol XIX- început XX. Obiectele din această grupă, în marea lor majoritate, încă se mai păstrează în Casa Moșescu de la Râmnicu Sărat. În grupa **mobilier stil** am identificat aprox. 30 de obiecte și seturi care s-au aflat preponderent în casa Balcicăi, de la București, ele fiind de curând înstrăinate prin vânzare. În categoria **artă decorativă** am inventariat tăvi, vase decorative orientale și dobrogene, sfeșnice, samovare, cahle, tingiri, candelabre și alte obiecte decorative diverse.

Majoritatea obiectelor care s-au aflat în colecția lui Octavian Moșescu sunt descrise detaliat în **Anexa I** a acestei teze: **Catalogul colecției**.

În **Capitolul al X-lea** am prezentat două interviuri importante, unul despre Octavian Moșescu și unul cu Octavian Moșescu, după cum urmează:

- Interviul relizat de mine, despre Octavian Moșescu, cu istoricul de artă Petre Oprea, cu puțin timp înainte de moartea acestuia. Petre Oprea a fost, poate, singurul specialist de istoria artei, care l-a cunoscut pe colecționar și care mai era în viață la acel moment. El mi-a relatat despre împrejurările în care l-a cunoscut pe colecționarul Moșescu și a făcut și o încadrare a acestuia în cadrul colecționismului românesc, în general.
- Ultimul interviu cu Octavian Moșescu, pentru publicația *Revista noastră* din Focșani, din anul 1982, care conține multe informații despre activitatea sa. Conținutul interviului poate fi considerat o scurtă, dar cuprinzătoare autobiografie a colecționarului. Poate nu a fost întâmplătoare realizarea acestui interviu pentru că la nici o lună de la apariția lui (martie, 1982), Octavian Moșescu s-a stins în casa sa de la Râmnicu Sărat.

Concluziile acestei teze sunt prezentate în cel de-al **XI-lea capitol** și ele atestă incontestabil faptul că Octavian Moșescu a lăsat în urma sa o moștenire *spirituală* care merită întreaga atenție a noilor generații. Nu doar a celor din familia sa care, după cum am văzut, numără deja patru generații dedicate aceleiași pasiuni, preocupări, îndeletniciri – ci tuturor celor care au descifrat sensul existenței umanității, sens care, pentru o evoluție onestă, veridică și reală trebuie să își canalizeze energiile către lucruri pozitive înțelegând prin aceasta tot ceea ce este benefic pentru societate, arta fiind incontestabil, o categorie indispensabilă a acestei evoluții spirituale.

Ținând cont de toate acestea, Octavian Moșescu poate fi considerat un exemplu emblematic al spiritualității românești, în ansablu, el remarcându-se în mai multe segmente ale existenței, dar cu precădere în cel artistic și scriitoricesc în secolul trecut. În plan artistic, am văzut că a avut o contribuție pleneră în domeniul artei vizuale evidențiindu-se nu doar prin faptul că a fost un colecționar de marcă al creațiilor artistice din mai multe segmente (pictură, sculptură, arta veche românească, artă decorativă), dar el s-a implicat necondiționat în promovarea artei și a artiștilor manifestându-se ca un adevărat mecena al acestora în toată perioada în care a trăit. Începuturile în

forță, de la Balcic, când în urma pregătirii sale de la Viena, în acest sens, a creat acea efervescentă unică a manifestării artistice românești, au stat la baza inițierii și consolidării unui fenomen puternic, autentic, comparabil cu cele din Sudul Franței, atât de căutate de artiștii primei jumătăți a secolului trecut. El a intuit potențialul vizual al acestei zone mirifice și și-a adaptat activitatea sa de aici în sensul exploatării și valorizării ei artistice, întreaga sa activitate în decursul celor aproximativ cincisprezece ani cât a activat, fie ca profesor ori director de școală, fie ca edil al orașului, fie ca simplu cetățean, fiind canalizată în acest sens. Înființarea Universității Libere „Coasta de Argint”, a publicației „Coasta de Argint”, obținerea unei reglementări legislative care să-i permită a acorda, în calitate de primar, terenuri artiștilor în mod gratuit spre a-i atrage și a-i lega permanent de oraș, dezvoltarea administrativă a locului astfel încât să devină atractiv și din punct de vedere al confortului turistic, au fost câteva din punctele aflate permanent pe ordinea sa de zi. Toate acestea au fost potențate și de prezența Reginei Maria în această zonă, Octavian Moșescu colaborând permanent cu aceasta și având acordul și susținerea sa în tot ceea ce întreprindea. Chiar dacă toate acestea au fost fizic pierdute în anul 1940, din punct de vedere spiritual, perioada cât Balcicul a aparținut României este un bun colosal câștigat pentru România, care nu va putea fi șters niciodată din istoria culturii românești. Am văzut, de asemenea, importanța și dimensiunea colecției lui Octavian Moșescu, am văzut activitatea sa de colecționar, am analizat întreaga sa activitate intelectuală desfășurată pe o perioadă de aproximativ șaptezeci de ani. Este un exemplu demn de urmat atât din punct de vedere profesional, cât și uman. Exemplul lui de tenacitate și de devotament i-a impresionat pe artiști care l-au iubit și i-au căutat tovarășia. A fost iubit și postmortem. Atât de iubit încât un muzeu a căpătat numele său prin Hotărâre de Guvern (Muzeul din Râmnicu Sărat, la a cărui înființare a contribuit în mod substanțial în anul 1960, din luna mai 2020 poartă denumirea de *Muzeul Municipal „Octavian Moșescu” din Râmnicu Sărat*).

Această teză cuprinde și **două anexe**:

- **Anexa I. Catalogul colecției** – care poate fi considerată un album de sine stătător, în care prezentarea lucrărilor care au făcut parte din colecția lui Octavian Moșescu a fost făcută pe categorii de artă: pictură, sculptură, artă decorativă etc. și în care am atașat, fotografiile lucrărilor și ale obiectelor, atât cât le-am putut obține;

- **Anexa II. Fotografii și documente** – care cuprinde un număr de aprox. 200 de fotografii de familie și documente care au aparținut lui Octavian Moșescu și care atestă activitatea sa în domeniul artei.